

HE 216/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annettua lakia. Esityksen mukaan sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määrän laskusääntöä muutettaisiin siten, että ne määräytyisivät palkkaker-toimella tarkistettavaan nykyiseen 30 000 euron vuosityötulon rajaan asti 70 prosentin mukaan ja sen ylittävältä osalta 20 prosentin mukaan.

Osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi ja kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotettaisiin takuueläkkeen tasolle. Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä ja edellä mainitut maksussa olevat vähimmäismääräiset kuntoutusrahat tarkistettaisiin kansaneläkeindeksillä työeläkeindeksin sijasta. Kansaneläkelaitoksen ammatillista kuntoutusta koskevan päätöksen perusteella olisi mahdollista myöntää kuntoutusrahaa myös yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle. Lisäksi Kansaneläkelaitokselle säädettäisiin velvoite selvittää nuoren kuntoutusrahaa koskevan hakemuksen yhteydessä hakijan oikeus ammatillisena kuntoutuksena myönnettäviin korvauksiin koulutarvike- ja matkakustannuksista.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että vuoden 2011 maaliskuun alusta voimassa ollutta väliaikaista lakimuutosta sairaanhoitokorvauksen maksamisesta julkisissa tiloissa annetusta yksityisestä terveydenhuollon palvelusta jatkettaisiin vuoden 2018 loppuun. Siltä osin kuin väliaikaisessa laissa on rajoitettu yhden tai useamman kunnan tai kuntayhtymän omistuksessa olevan osakeyhtiön antamien terveydenhuoltopalvelujen korvaamista, säännöstä muutettaisiin. Nykyisen säännöksen mukaan muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuuden on oltava vähintään 25 prosenttia osakeyhtiön osakepääomasta, jotta yhtiön antamien palveluiden kustannuksista voidaan maksaa sairaanhoitokorvauksia. Ehdotuksen mukaan säännöstä ei sovellettaisi kuntalaissa säädetyin yhtiöittämisvelvollisuuden vuoksi yhtiötetyssä toiminnassa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	3
1.1 Päivärahaetuuksien määrä.....	3
1.2 Kuntoutusraha.....	4
1.3 Harkinnanvarainen kuntoutus.....	8
1.4 Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen.....	9
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	11
2.1 Päivärahaetuuksien määrä.....	11
2.2 Kuntoutusraha.....	11
2.3 Harkinnanvarainen kuntoutus.....	12
2.4 Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen.....	12
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	12
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	12
3.1.1 Päivärahaetuuksien määrä.....	12
3.1.2 Kuntoutusraha.....	13
3.1.3 Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen.....	14
3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	14
3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	14
3.3.1 Päivärahaetuuksien määrä.....	14
3.3.2 Kuntoutusraha.....	15
4 ASIAN VALMISTELU.....	16
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	16
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	17
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	17
1.1 Sairausvakuutuslaki.....	17
2 luku Sairaanhoidokorvauksia koskevat yhteiset säännökset.....	17
11 luku Päivärahaetuuksien määrä.....	17
1.2 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista.....	18
2 VOIMAANTULO.....	20
LAKIEHDOTUKSET.....	21
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.....	21
2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta.....	23
LIITE.....	25
RINNAKKAISTEKSTIT.....	25
1. Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.....	25
2. Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta.....	28

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja sen arviointi

1.1 Päivärahaetuuksien määrä

Sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaan päivärahaetus määräytyy työkyvyttömyyden tai vanhempainpäivärahaetuuden taikka erityishoitorahaoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Työtuloilla tarkoitetaan työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa, yrittäjän eläkelain (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaista kunkin vuoden vahvistettua työtuloa ja työeläkelaeissa tarkoitettua palkkaa, jota ulkomaantyössä pidetään eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (vakuutuspalkka).

Sairauspäivärahaan on oikeus työtulojen perusteella, jos vuosityötulot tai arvioidut vuosityötulot ovat vuonna 2016 vähintään 1 409 euroa. Päivärahaa maksetaan myös, vaikka työtuloja ei ole ollenkaan. Tällöin sitä maksetaan vähintään 23,93 euroa arkipäivältä sen jälkeen, kun työkyvyttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti 55 päivää. Vanhempainpäivärahoja eli äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa ja erityishoitorahaa maksetaan ilman omavastuuaikaa aina vähintään 23,93 euroa arkipäivältä.

Sairauspäiväraha on 70 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 30 000 euroa vuonna 2016. Tämän tulorajan ylittävästä osasta 56 443 euron vuosityötuloon saakka päivärahaetuuden määrä on 35 prosenttia ja 56 443 euroa ylittävästä osasta 25 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta. Osasairauspäivärahan määrä on puolet sairauspäivärahan määrästä.

Vanhempainpäivärahojen taso on sairauspäivärahaa ja kuntoutusrahaa korkeampi. Äitiysrahan määrä on 56 ensimmäisen arkipäivän ajalta 90 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät vuonna 2016 ylitä 56 443 euroa; tämän ylittävästä osasta äitiysrahan määrä on 32,5 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta. Lisäksi äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainrahan sekä erityishoitorahan määrä on 70 prosenttia hakijan verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 36 686 euroa; tämän ylittävästä osasta määrä on 40 prosenttia, jos vuosityötulot eivät ylitä 56 443 euroa. Sen ylittävästä osasta määrä on 25 prosenttia.

Edellä mainittuja tulorajoja tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Verotuksessa todettujen työtulojen lisäksi päivärahaetuuden hakijalla on mahdollisuus esittää työtulot työkyvyttömyyden, vanhempainpäiväraha- tai erityishoitorahaoikeuden taikka kuntoutuksen alkamista välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden ajalta. Työtuloja voidaan käyttää päivärahan määräytymisperusteena, jos ne ovat jatkuvasti olleet kahdella kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksessa todetut työtulot.

Kuntoutusraha on Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005; kuntoutuslaki) 32 §:n mukaan määrältään vähintään yhtä suuri kuin sairauspäiväraha, joten sairauspäivärahan määrää koskeva muutos vaikuttaa myös kuntoutusrahan määrään.

Julkisen talouden välttämättömiin sopeutustoimiin liittyen sairauspäivärahan tasoa laskettiin vuoden 2016 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella (1658/2015). Julkisen talouden vuosia

2017—2020 koskevan suunnitelman valmistelun yhteydessä on päätetty sairauspäivärahaa koskevasta lisäsäästöstä.

1.2 Kuntoutusraha

Kuntoutuslain 17 §:n perusteella kuntoutusrahaan on oikeus 16—67-vuotiaalla kuntoutujalla ajalta, jona hän on kuntoutukseen osallistumisen vuoksi estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä lain 23 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kuntoutusrahaan oikeuttavan kuntoutuksen tarkoituksena tulee olla kuntoutujan työelämään tulo, työelämässä pysyminen tai sinne palaaminen.

Kuntoutusrahaa myönnetään kuntoutuslain 18 §:ssä säädetyillä perusteilla annetun lakisääteisen kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahaa myönnetään esimerkiksi kuntoutuslain 6 ja 7 §:n perusteella järjestetyn ammatillisen kuntoutuksen ajalta.

Kansaneläkelaitos järjestää ammatillisena kuntoutuksena kuntoutuslain 6 ja 7 §:n perusteella perus-, jatko- ja uudelleen koulutusta ammattiin tai työhön, joka sairauden, vian tai vamman rajoitukset huomioon ottaen on henkilölle sopivaa, sekä tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätöntä yleissivistävää koulutusta ja valmennusta. Kuntoutuslain 18 §:n mukaan yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle kuntoutusrahaa myönnetään kuitenkin vain, jos peruskoulutuksen puuttuminen estää pääsyn ammatilliseen uudelleen- tai jatko-koulutukseen.

Kuntoutusrahaa myönnetään myös kuntoutuslain 19 §:ssä säädetyillä perusteilla annetun muun kuntoutuksen ajalta. Kuntoutusrahaa voidaan myöntää kuntoutuksena järjestettävän ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisen oppisopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ajalta.

Nuoren kuntoutusrahaa myönnetään kuntoutuslain 20 §:n perusteella ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi 16—19-vuotiaalle nuorelle, jonka työ- ja opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet lain 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja joka tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta. Tehostetulla työkyvyn arvioinnilla ja kuntoutuksella tarkoitetaan nuoren tarvetta erityisiin tukitoimiin opiskelunsa ja muun kuntoutuksen aikana. Erityisiä tukitoimia voivat olla erityiskoulujen palvelut, kuntoutuslain 8 §:ssä tarkoitetut apuvälinepalvelut, tulkkipalvelut, henkilökohtaisen avustajan palvelut tai muut vastaavat palvelut, kuten mukautetut opinnot perusopetuksessa, valmentava ja kuntouttava koulutus sekä pitkäkestoiset terapiat.

Lisäksi edellytetään, että nuorelle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma. Suunnitelman laatii nuoren kotikunta yhdessä nuoren ja hänen huoltajiensa tai muun laillisen edustajansa kanssa. Tarvittaessa suunnitelman laatimiseen osallistuu muita asiantuntijaviranomaisia. Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (646/2005) säädetään suunnitelman laatimisesta ja tiedoista, jotka suunnitelmaan tulee sisällyttää. Suunnitelma on laadittava lääketieteellisen arvion pohjalta siten, että siitä käyvät ilmi nuoren mahdollisuudet ammatilliseen kuntoutumiseen.

Nuoren kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutuslain 20 §:n perusteella enintään sen kuukauden loppuun, jona nuori täyttää 20 vuotta. Jos nuori on 20 vuotta täyttäessään kuntoutuksessa, kuntoutusrahana maksetaan sen kuukauden loppuun, jona meneillään oleva kuntoutus päättyy eli koko henkilökohtaisen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelman mukainen tutkinto on suoritettu.

HE 216/2016 vp

Nuoren kuntoutusrahan tarkoituksena on kannustaa osatyökykyisiä ja vammaisia nuoria opiskelemaan ja pyrkimään työelämään. Nuoren kuntoutusraha on alle 20-vuotiaalle työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden ensisijainen. Työkyvyttömyyseläke voidaan myöntää alle 20-vuotiaalle vasta, kun hänen mahdollisuutensa ammatilliseen kuntoutukseen on selvitetty.

Kuntoutusrahaa maksetaan kuntoutuslain 23 §:n perusteella ammatillisena kuntoutuksena myönnettyyn koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen sekä nuoren kuntoutusrahaan oikeuttavaan kuntoutukseen osallistumisen ajalta, jos kuntoutuja on estynyt tekemästä päätoimeen rinnastettavaa muuta kuin kuntoutukseen sisältyvää työtä.

Kuntoutuslain 32 §:n mukaan kuntoutusrahan määrä on aina vähintään sairausvakuutuslain 11 luvun 7 §:ssä tarkoitetun päivärahan vähimmäismäärän suuruinen. Vähimmäismäärää tarkistetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

Kuntoutuslain 35 §:ssä säädetään nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärästä. Säännöstä sovelletaan, jos kuntoutujalla ei ole oikeutta määrältään suurempaan kuntoutusrahaan muiden kuntoutuslain säännösten nojalla. Kuntoutuslain 35 §:ää ei ole sovellettu sen jälkeen, kun sairausvakuutuslain päivärahan vähimmäismäärä korotettiin kuntoutuslain 35 §:ssä tarkoitettua vähimmäismäärää korkeammaksi vuonna 2011.

Indeksitarkistuksesta säädetään kuntoutuslain 67 §:ssä. Kuntoutusraha, joka määräytyy kuntoutuslain 35 §:n mukaan, tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Vastaavasti 35 §:ssä tarkoitettu vähimmäismäärä tarkistetaan työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetun työeläkeindeksin muutoksen edellyttämällä tavalla.

Nuoren kuntoutusraha ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusraha määräytyvät samalla tavoin kuin muut kuntoutusrahat eli joko työtulojen tai edeltävän etuuden perusteella. Nykyisin kuntoutusraha on vähimmäismääräisen sairauspäivärahan suuruinen, jos kuntoutusrahaa ei edellä mainituilla perusteilla voida määrittää suuremmaksi. Käytännössä nuoren kuntoutusrahan määrä on työtulojen puuttumisen vuoksi aina vähimmäismäärän suuruinen. Vuosien 2010—2015 aikana ei ole myönnetty yhtään vähimmäismäärää suurempaa nuoren kuntoutusrahaa.

Vuonna 2016 kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 23,93 euroa arkipäivältä. Kuntoutusrahaa maksetaan keskimäärin 25 arkipäivältä kuukaudessa, joten vuonna 2016 kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 598,25 euroa kuukaudessa. Vuonna 2016 takuueläkkeen määrä on 766,85 euroa kuukaudessa. Kuntoutusrahan vähimmäismäärä on siten pienempi kuin takuueläkkeen määrä.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 11 päivänä huhtikuuta 2012 työryhmän arvioimaan osatyökykyisten työllistymistä edistäviä säädösmuutostarpeita ja palveluja (Osatyökykyiset työssä -ohjelma, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:37). Työryhmä ehdotti, että nuoren kuntoutusrahan ja Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotetaan takuueläkkeen tasolle. Työryhmä arvioi, että ehdotus lisäisi nuoren mahdollisuuksia ja motivaatiota hakeutua hänen tilanteeseensa sopivaan kuntoutukseen työkyvyttömyyseläkkeen tai työttömyysetuuden sijaan. Ehdotuksen arvioitiin vähentävän nuorten syrjäytymisestä aiheutuvia kustannuksia pitkällä aikavälillä.

Käytännössä kaikille 16—19-vuotiaille työkyvyttömyyseläkkeen saajille on myönnetty takuueläke. Työkyvyttömyyseläke takuueläkkeenä on osatyökykyiselle tai vammaiselle nuorelle ta-

HE 216/2016 vp

loudellisesti kannattavampi etuus kuin nuoren kuntoutusraha. Tämä ei tue tavoitetta osatyökykyisten ja vammaisten nuorten kannustamisesta opiskeluun ja työelämään, vaan ohjaa nuoria hakeutumaan työkyvyttömyyseläkkeelle paremman toimeentulon vuoksi.

Nuoren kuntoutusrahaa saavien ja aktiivisesti ammatillisen kuntoutumisen eteen työskentelevien nuorten toimeentulo tulisi turvata kuten työkyvyttömyyseläkkeellä olevien nuorten, jotta toimeentuloturvajärjestelmä säilyttäisi kannustavuutensa. Riittävällä perustoimeentulon turvalla voidaan ehkäistä tarvetta tukeutua viimesijaiseen ja tilapäiseksi tarkoitettuun toimeentulotukeen ammatillisen kuntoutumisen aikana. Nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärän korottamisella takuueläkkeen tasolle olisi mahdollista lisätä järjestelmän selkeyttä ja kannustavuutta.

Alle 20-vuotiaat kuntoutujat voivat saada opiskelunsa aikana kuntoutusrahaa nuoren kuntoutusrahana tai Kansaneläkelaitoksen ammatillista kuntoutusta koskevan päätöksen perusteella. Nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasokorotuksesta seuraisi kannustin hakeutua ammatillisesta kuntoutuksesta nuoren kuntoutusrahan saajaksi, jos ammatillisen kuntoutuksen kuntoutusrahan vähimmäismäärää ei korotettaisi samassa yhteydessä. Tällöin kuntoutujia, jotka ovat aiemmin asioineet vain Kansaneläkelaitoksessa, ohjautuisi kuntiin hakemaan henkilökohtaista opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelmaa nuoren kuntoutusrahaa varten. Jos nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä korotettaisiin takuueläkkeen tasolle, vastaava tasokorotus tulisi siten tehdä myös ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärään.

Kuntoutusrahaa myönnetään Kansaneläkelaitoksen ammatillista kuntoutusta koskevan päätöksen perusteella myös työelämään kiinnittymättömille aikuisille. Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasokorotuksella olisi mahdollista kannustaa työikäisiä osatyökykyisiä hakeutumaan ammatilliseen kuntoutukseen työkyvyttömyyseläkkeen sijaan.

Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan kuntoutuslain 35 §:ssä tarkoitettu vähimmäismäärä tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksillä, kun taas takuueläkkeen määrä tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. Samoin maksussa olevat vähimmäismääräiset nuoren kuntoutusrahat ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahat tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Jotta vähimmäismääräisen kuntoutusrahan ja takuueläkkeen määrät eivät eroaisi toisistaan tulevaisuudessa, ne tulisi säätää tarkistettaviksi samalla indeksillä. Koska vähimmäismääräiset kuntoutusrahat eivät perustu ansaittuihin työtuoihin, järjestelmän selkeyden kannalta olisi tarkoituksenmukaista, että ne tarkistettaisiin vuosittain kansaneläkeindeksillä takuueläkkeen tapaan.

Yli 20-vuotiaan henkilön ammatillisen kuntoutuksen järjestämisvelvollisuus on Kansaneläkelaitoksella, ellei henkilö kuulu muun lakisääteisen kuntoutusjärjestelmän piiriin. Kuntoutusrahaa ei voida myöntää yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle, jos henkilö ei ole suorittanut ammatillista tutkintoa eikä kyse siten ole pääsystä ammatilliseen uudelleen- tai jatkokoulutukseen. Henkilöille, joilta puuttuu sekä yleissivistävä peruskoulutus että ammatillinen tutkinto, voidaan myöntää yleissivistävää peruskoulutusta ammatillisena kuntoutuksena, mutta koulutusta koskevan päätöksen perusteella ei voida myöntää kuntoutusrahaa. Jos edellä mainittu kuntoutusrahan myöntämistä koskeva rajoitus poistettaisiin, nämä henkilöt pääsisivät perustoimeentulon turvan piiriin ammatillisen kuntoutuksen ajaksi silloin, kun yleissivistävä peruskoulutus on edellytyksenä suunnitellulle ammatilliselle koulutukselle tai kun se lisäisi olennaisesti henkilön mahdollisuuksia sairauden tai vamman kannalta sopivaan koulutukseen.

HE 216/2016 vp

Kuntoutuslain 14 §:n perusteella kuntoutujalle korvataan Kansaneläkelaitoksen järjestämästä ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset. Tarpeellisina ja kohtuullisina kustannuksina voidaan pitää todellisten kustannusten sijaan myös niitä keskimääräisiä kustannuksia, jotka aiheutuvat opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista.

Koulutarvikekustannuksista annetun sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksen (833/2005) mukaan kuntoutuslain mukaiseen ammatilliseen kuntoutukseen osallistuville maksetaan koulutarvikemäärärahaa tarpeellisten koulutarvikkeiden hankkimisesta aiheutuvien kustannusten korvauksena. Tarpeellisina koulutarvikekustannuksina pidetään kyseessä olevan koulutuksen tai opiskelun kannalta tarpeellisten koulutarvikkeiden hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia. Tällaisia ovat esimerkiksi oppikirjoista, tietokoneen hankkimisesta, opintomateriaalin kopiointista ja sähköisestä hakemisesta, muistiinpanovälineistä, laskimista ja muista vastaavista tarvikkeista aiheutuvat kustannukset.

Yliopistoissa, korkeakouluissa, ammattikorkeakouluissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja lukioissa opiskelevien koulutarvikemääräraha on 350 euroa lukuvuodessa. Jos koulutusaika poikkeaa normaalista lukuvuodesta tai lukukaudesta, koulutarvikemäärärahaa maksetaan 35 euroa kuukaudessa. Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa, kansanopistoissa, valmentavassa koulutuksessa ja muussa ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien koulutarvikemääräraha on 250 euroa lukuvuodessa. Jos koulutusaika poikkeaa normaalista lukuvuodesta tai lukukaudesta, koulutarvikemäärärahaa maksetaan 25 euroa kuukaudessa.

Kuntoutuslain 15 §:n perusteella kuntoutujalle korvataan Kansaneläkelaitoksen järjestämästä ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset. Kustannusten korvaamisesta säädetään sairausvakuutuslain 4 luvussa. Ammatillisena kuntoutuksena järjestettävään koulutukseen liittyvinä matkakustannuksina kuntoutujalle korvataan lukukauden alkaessa ja päättyessä koti- ja opiskelupaikkakunnan välisistä matkoista aiheutuneet kustannukset sekä yksi edestakainen matka kuukaudessa. Matkakustannuksia voidaan korvata useamminkin, jos se on perusteltua lapsen tapaamisen turvaamiseksi tai opiskelusta johtuvasta syystä. Korvattaviin matkakustannuksiin eivät kuulu opiskelijan päivittäisistä koulumatkoista ja koulutukseen liittyvän harjoittelun päivittäisistä matkoista aiheutuvat matkakustannukset.

Nuoren kuntoutusrahan ja Kansaneläkelaitoksen järjestämän ammatillisen kuntoutuksen välisestä suhteesta ei säädetä kuntoutuslaissa. Oikeus kumpaankin etuuteen arvioidaan erikseen etuuskohtaisten myöntämisedellytysten perusteella. Nuori voi olla oikeutettu saamaan päätökset sekä nuoren kuntoutusrahasta että ammatillisena kuntoutuksena myönnettävästä koulutuksesta. Koulutusta koskevan päätöksen perusteella voidaan korvata opiskelun kannalta tarpeellisia koulutarvikekustannuksia sekä koulutukseen liittyviä matkakustannuksia. Etuudenhakijan saattaa olla vaikea ymmärtää kahden eri hakemuksen merkitystä ja ammatillisen kuntoutuksen koulutus päätös saattaa jäädä nuorelta hakematta. Nuoren kuntoutusrahan hakemusta ratkaistessaan Kansaneläkelaitoksen tulisi jatkossa nykyistä tehostetummin selvittää, voiko hakijalla olla oikeus koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Tällä pyrittäisiin varmistamaan, että kaikki kuntoutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen oikeutetut pääsisivät korvausten piiriin.

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää ilman Kansaneläkelaitoksen ammatillista kuntoutusta koskevaa päätöstä ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettujen lakien mukaisen oppisopimuskoulutuksen ajalta henkilölle, joka täyttää ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset. Kuntoutuslain 6 §:n mukaan Kansaneläkelaitoksella ei ole velvollisuutta järjestää ammatillista kuntoutusta, jos ammatillinen kuntoutus on järjestetty työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella. Oppisopimuskoulutuksen

aikaisen kuntoutusrahan tulisi myös olla toissijaista työeläkekuntoutukseen tai erityisopetukseen nähden. Tämä on vakiintuneen soveltamiskäytännön mukainen tulkinta. Oikeustilan selkeyttämiseksi kuntoutuslain 19 §:ssä tulisi säätää, ettei oppisopimuskoulutuksen aikaiseen kuntoutusrahaan ole oikeutta, jos henkilöllä on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella. Tämä selkeyttäisi eri tahojen vastuunjakoja kuntoutuslainsäädännössä.

1.3 Harkinnanvarainen kuntoutus

Kansaneläkelaitos voi järjestää ja korvata järjestämisvelvollisuuteensa kuuluvan ammatillisen tai lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi harkinnanvaraista kuntoutusta kuntoutuslain 12 §:n perusteella. Tähän tarkoitukseen on vuosittain käytettävä vähintään rahamäärä, joka vastaa kahta prosenttia vakuutettujen sairausvakuutusmaksuina kertyneestä määrästä. Harkinnanvaraiseen kuntoutukseen käytettävästä, edellä tarkoitettua suuremmasta enimmäisrahamäärästä päättää vuosittain eduskunta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Jos vuosittain yksilökohtaiseen harkinnanvaraiseen kuntoutukseen osoitetusta enimmäisrahamäärästä on osa jäänyt käyttämättä, se voidaan käyttää yksilökohtaiseen kuntoutukseen seuraavina vuosina. Enimmäisrahamäärää voidaan käyttää myös sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Kuntoutuslain 12 §:n sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan Kansaneläkelaitoksen on laadittava vuosittain kolme seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytöstä ja toimitettava suunnitelma sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle. Suunnitelman perusteella sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö tekee valtiovarainministeriölle esityksen valtion talousarvion esitettävästä kokonaisrahamäärästä. Suunnitelmasta on käytävä ilmi, mitä muuta kuin järjestämisvelvollisuuteensa kuuluvaa ammatillista ja lääkinnällistä kuntoutusta Kansaneläkelaitos korvaa ja järjestää sekä miten rahamäärää käytetään sairauksien ehkäisemiseen ja kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskevaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen on laadittava vuosittain selvitys harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytöstä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Kansaneläkelaitos on siirtynyt kuntoutuspalvelujen hankinnoissa neljän vuoden hankintakausiin, jotka on todettu tarkoituksenmukaisiksi palvelujen järjestämisen ja henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisen käytön kannalta. Kuntoutuslain 12 §:n tarkoituksena on, että harkinnanvaraisen kuntoutuksen suunnittelulla vaikutetaan palvelujen toteutukseen suunnitelmakaudella. Nykytila ei täysin vastaa säännöksen tarkoitusta, koska palvelujen hankintakaudet ovat pidempiä kuin suunnitelmakausi. Jos suunnitelmakausi olisi neljä kalenterivuotta, kaikki kuntoutuspalvelujen hankintasopimukset ehtisivät päättyä suunnitelmakauden aikana. Tällöin suunnittelulla olisi mahdollista vaikuttaa kaikkien kuntoutuspalvelujen hankintasopimuksiin.

Suunnitelman laatimiskäytäntöä olisi tarkoituksenmukaista keventää siten, että suunnitelma laadittaisiin neljälle seuraavalle kalenterivuodelle ja ainoastaan joka toinen vuosi. Muutos mahdollistaisi nykyistä laajemman perehtymisen kuntoutuksen pitkän aikavälin kehityssuuntiin ja niiden huomioon ottamisen suunnitelman laadinnassa. Suunnitelman laatimisessa ja varojen kohdentamisessa tuleville vuosille voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon kertynyt tutkimustieto ja kuntoutuksen kehittämistoiminnasta saatu tieto.

1.4 Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen

Sairausvakuutuslain helmikuun loppuun 2011 saakka voimassa olleen ja tällä hetkellä vuoden 2016 loppuun saakka väliaikaisesti muutetun 2 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella sairausvakuutuksesta ei korvata sairaanhoidon kustannuksia, kun yksityisen terveydenhuollon palvelut on järjestetty kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa. Korvausta ei makseta, jos yksityisen palvelujen tuottajan käyttöön on annettu tai vuokrattu kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloja eli tiloja, jotka ovat kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon omistuksessa tai sen hallinnassa. Lainkohdan tarkoituksena on pitää julkisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksesta korvattavan yksityisen terveydenhuollon keskinäiset suhteet selkeinä sääntelyn, työnjaon ja rahoituksen kannalta.

Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen on tällä hetkellä mahdollistettu väliaikaisella lainmuutoksella, joka oli ensin voimassa vuoden 2011 maaliskuun alusta vuoden 2015 huhtikuun loppuun, ja jonka voimassaoloaika jatkettiin vuoden 2016 loppuun saakka. Väliaikainen lainmuutos perustuu alun perin pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmakirjaukseen, jonka mukaan julkisten tilojen käyttöä tehostetaan tämän vaikuttamatta asiakkaan saamaan sairaanhoitokorvaukseen. Väliaikaisen lainmuutoksen tavoitteena oli mahdollistaa sairausvakuutuslain mukaisten korvausten maksaminen yksityisen sairaanhoidon kustannuksista riippumatta siitä, missä hoito on annettu. Uudistuksen arvioitiin tehostavan tilojen käyttöä ja tarjoavan yksityisille terveydenhuoltopalvelujen antajille toimintamahdollisuuksia myös niillä paikkakunnilla, joissa yksityisiä, terveydenhuollon käyttöön soveltuvia tiloja on heikosti saatavilla. Samalla uudistuksen arvioitiin lisäävän palveluiden saatavuutta ja potilaan valinnanmahdollisuuksia. Toisaalta uudistuksen vaikutusten terveydenhuollon palveluiden tarjontaan arvioitiin olevan ainakin alkuvaiheessa vähäinen. Samalla kannettiin huolta uudistuksen vaikutuksista julkisen ja yksityisen terveydenhuollon väliseen rajanvetoon.

Väliaikaisen lainmuutoksen mukaan kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palvelujen kustannusten korvaaminen edellyttää, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle vuokraussopimuksen tehneen palvelujen tuottajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoä koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa. Jos yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajana on osakeyhtiö, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, kustannusten korvaaminen edellyttää lisäksi sitä, että muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen toteutettiin väliaikaisella lakimuutoksella, koska ei pystytty arvioimaan millaisiin toiminnallisiin muutoksiin kunnissa tai kuntayhtymissä lainmuutoksen johdosta ryhdyttäisiin. Myöskään vaikutuksia yksityisten palveluntarjoajien toimintaedellytyksiin tai palvelumarkkinoiden kehitykseen ei kyetty arvioidaan. Lisäksi avoimena kysymyksenä oli terveydenhuollon julkisen rahoituksen uudistaminen. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta edellytti, että väliaikaiseen lainsäädäntöön liitettäisiin seuranta- ja arviointitutkimus, jotta kokeilun vaikutukset pystytään kattavasti selvittämään ja saatua kokemuksia hyödyntämään tulevilla uudistuksissa. Valiokunta piti tärkeänä, että seurannan perusteella arvioidaan lainmuutoksen vaikutuksia potilaiden asemaan, kunnallisiin palveluihin ja yksityisten toimijoiden kilpailuasemaan. Väliaikaista lakimuutosta jatkettiin vuoden 2016 loppuun saakka sosiaali- ja terveydenhuollon monikanavaisen rahoituksen purkamisen vaihtoehtoista ja vaikutuksista käynnissä olleen selvitystyön keskeneräisyyden vuoksi. Selvitystyö on yhä kesken, jonka vuoksi väliaikaisen lainmuutoksen voimassaoloa on tarpeen jatkaa.

Osakeyhtiöitä koskeva tarkennus lisättiin väliaikaiseen lakiin eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotuksesta. Jo aikaisemmin sairausvakuutuslain tulkinnassa ja korvauskäytännössä Kansaneläkelaitos oli katsonut, ettei kokonaan julkisessa omistuksessa olevan ja julkisella pääomalla rahoitetun osakeyhtiön antamasta hoidosta voida maksaa sairausvakuutuslain mukaista korvausta siitä huolimatta, että asiakas olisi maksanut saamansa hoidon kokonaan itse. Valiokunnan mukaan korvattavuuden edellytykset eivät voi jäädä pelkän korvauskäytännön varaan. Valiokunta piti tarpeellisena, että laissa säädetään, milloin palvelujen antajaa pidetään sellaisena yksityisenä palvelujen antajana, jonka hoidosta potilas on oikeutettu korvaukseen. Valiokunnan ehdotus vähintään 25 prosentin muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuuden edellyttämisestä vastasi sairaanhoitokorvauksissa noudatettua korvauskäytäntöä.

Vuonna 2015 kunnallisissa tiloissa toimi Kansaneläkelaitoksen tilastojen perusteella 38 palveluntuottajaa ja 47 itsenäistä ammatinharjoittajaa. Julkisissa tiloissa annetusta hoidosta maksettiin korvauksia noin 5 700 vakuutetulle yhteensä vajaa 200 000 euroa. Julkisissa tiloissa on siten annettu yksityisiä terveydenhuoltopalveluja suhteellisen vähäinen määrä.

Väliaikainen lakimuutos sisältää yksityisen terveydenhuollon määrittelyä koskevan säännöksen. Sen mukaan sairaanhoitokorvauksen maksamisen edellytyksenä on, että palvelujen tuottajana toimivassa osakeyhtiössä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuuden on oltava yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuuden edellyttäminen on osoittautunut ongelmalliseksi tilanteissa, joissa yhtiöittäminen on tehty kuntalaisissa (410/2015) säädetyn yhtiöittämisvelvollisuuden vuoksi. Kuntalain 126 §:n 1 momentin mukaan kunnan hoitaessa kuntalain 7 §:ssä tarkoitettua tehtävää kilpailutilanteessa markkinoilla sen on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi (yhtiöittämisvelvollisuus). Kuntalain 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetty tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, että tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (lakisääteinen yhteistoiminta). Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä.

Kuntalain mukaisen yhtiöittämisvelvollisuuden on tarkoitus koskea vuoden 2019 alusta lukien muun muassa niitä kunnan järjestämisvelvollisuuden alaisia työterveyshuoltopalveluja, jotka kunta järjestää terveydenhuoltolain (1326/2010) nojalla (HE kuntalain 150 §:n muuttamisesta). Terveydenhuoltolain 18 §:n mukaan kunnan on järjestettävä alueellaan sijaitsevilla työpaikoissa työskenteleville työntekijöille työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä ja muualla laissa säädetty työterveyshuoltopalvelut. Kunnan on järjestettävä alueellaan toimiville yrittäjille ja muille omaa työtään tekeville soveltuvin osin työterveyshuoltolain 12 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säädöksissä tarkoitettua työterveyshuoltoa. Kunta voi sopia alueellaan toimivan työnantajan kanssa siitä, että kunnan terveyskeskus järjestää työnantajan palveluksessa oleville työntekijöille työterveyshuoltolain 14 §:ssä tarkoitettuja sairaanhoito- ja muita terveydenhuoltopalveluja. Vastaavanlainen sopimus voidaan tehdä myös yrittäjän ja muun omaa työtään tekevän kanssa.

Tilanteessa, jossa työnantaja on ostanut työterveyshuoltopalvelut osakeyhtiöltä, jossa sairausvakuutuslaissa oleva muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuuden edellytys ei täyty, työnantajan työntekijä ei saa sairausvakuutuslain mukaista sairaanhoitokorvausta sellaisesta tutkimuksesta tai hoidosta, joka ei kuulu hänen työnantajansa järjestämään työterveyshuoltoon, mutta johon työterveyslääkäri on antanut lähetteen. Vastaavan lähetteen perusteella tutkimus tai hoito sen sijaan korvataan sairausvakuutuslain mukaisena sairaanhoitokorvauksena, jos työterveyshuoltopalvelun tuottavassa osakeyhtiössä on muun kuin kunnan tai kuntayhty-

män omistusosuutta vähintään 25 prosenttia. Korvauksen saamista voidaan pitää sattumanvaraisena asiakkaana olevan työntekijän kannalta. Muun lainsäädännön suhteen kuin sairausvakuutuksen sairaanhoitokorvauksissa osakeyhtiöt toimivat samoin ehdoin samoilla markkinoilla riippumatta niiden osakepääoman omistajatahoista. Osakeyhtiössä harjoitettu toiminta on esimerkiksi yleisten verosäännösten nojalla veronalaista. Tästä johtuu, että säännöstä on tarve tarkistaa.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Päivärahaetuuksien määrä

Julkisen talouden vuosia 2017—2020 koskevaan suunnitelmaan perustuen sairausvakuutuslain 11 luvun 1 §:n 1 momentissa olevaa sairauspäivärahan määräytymissäännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vuositulon ylemmästä 56 443 euron taitekohdasta luovutaan ja päivärahan määrä on 20 prosenttia vuositulon kolmassadasosasta siltä osin kuin vuosityötulo ylittää 30 000 euroa. Ehdotettu muutos kohdistuisi siten sanotun lainkohdan ja kuntoutuslain 32 §:n viittaussäännöksen mukaisesti sairauspäivärahaan, osasairauspäivärahaan ja kuntoutusrahaan. Muutoksen ulkopuolelle jäisivät vanhempainpäivärahat ja erityishoitoraha.

2.2 Kuntoutusraha

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan sosiaaliturvajärjestelmää selkeytetään osatyökykyisten työllistymistä kannustavaksi ja edistäväksi.

Esityksen tavoitteena on tukea ja kannustaa osatyökykyisiä nuoria ja työelämään kiinnittymättömiä osatyökykyisiä aikuisia ammatilliseen kuntoutumiseen, opiskeluun ja työllistymiseen sekä ehkäistä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisiä.

Tavoitteena on parantaa nuorten, joilla on opiskelukykyyn vaikuttava sairaus tai vamma, mahdollisuuksia suorittaa ammatillinen tutkinto ja siten edistää heidän pääsyään työelämään, itsenäistä selviytymistään, osallistumistaan ja sosiaalista hyvinvointiaan. Tavoitteena on parantaa myös niiden osatyökykyisten henkilöiden, jotka ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteistä huolimatta siirtyvät työkyvyttömyyseläkkeelle, edellytyksiä työskennellä työkyvyttömyyseläkkeen ohella.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kuntoutuslain kuntoutusrahaa koskevia säännöksiä.

Osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi ja kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä ehdotetaan korotettavaksi takuueläkkeen tasolle. Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä ja edellä mainitut maksussa olevat vähimmäismääräiset kuntoutusrahat ehdotetaan tarkistettaviksi kansaneläkeindeksillä työeläkeindeksin sijasta.

Kansaneläkelaitoksen ammatillista kuntoutusta koskevan päätöksen perusteella olisi jatkossa mahdollista myöntää kuntoutusrahaa myös yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle. Lisäksi Kansaneläkelaitokselle säädettäisiin velvoite selvittää nuoren kuntoutusrahaa koskevan hakuksen yhteydessä hakijan oikeus ammatillisena kuntoutuksena myönnettäviin korvauksiin koulutarvike- ja matkakustannuksista. Nykyisen soveltamiskäytännön mukaisesti oppisopimuskoulutuksen aikaiseen kuntoutusrahaan ei olisi oikeutta, jos henkilöllä on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

2.3 Harkinnanvarainen kuntoutus

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntoutuslain 12 §:ää siten, että Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytön suunnitelma laadittaisiin vain joka toinen vuosi neljälle seuraavalle kalenterivuodelle. Kansaneläkelaitoksella säilyisi edelleen velvoite toimittaa vuosittain selvitys harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytöstä sosiaali- ja terveysministeriölle. Lisäksi Kansaneläkelaitoksen tulisi toimittaa vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle riittävät tiedot, joiden perusteella sosiaali- ja terveysministeriö tekee valtiovarainministeriölle esityksen valtion talousarvioon esitettävästä harkinnanvaraisen kuntoutuksen kokonaisrahamäärästä.

2.4 Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen

Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaamista ehdotetaan jatkettavan edelleen vuoden 2018 loppuun. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan hallitus valmistelee sosiaali- ja terveystalouden uudistamisen tavoitteinaan terveyserojen kaventaminen ja kustannusten hallinta. Tavoitteena on uudistaa sosiaali- ja terveystalouden rakenteet ja rahoitus sekä nykyaikaistaa sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausta ja toimintamalleja. Uudistuksen on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2019 alussa. Uudistuksella tulee olemaan vaikutusta julkisissa tiloissa annetun yksityisen sairaanhoidon kustannusten korvaamiseen.

Väliaikaisesti voimassa ollutta ja edelleen väliaikaiseksi ehdotettavaa lainsäädäntöä ehdotetaan tarkennettavan siltä osin kuin sairaanhoitokorvauksen maksamisen edellytyksenä on muun kuin kunnan tai kuntayhtymän vähintään 25 prosentin omistusosuus yhtiön osakepääomasta. Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta ei edellytetäisi tilanteissa, joissa toiminta on yhtiöitetty kuntalaisia säädetyn yhtiöittämisvelvollisuuden täyttämiseksi. Tavoitteena on, että kunnan tai kuntayhtymän kuntalaisia säädetyn yhtiöittämisvelvollisuuden vuoksi yhtiöittämät osakeyhtiöt toimisivat samoilla markkinoilla myös heidän asiakkaidensa saamien sairaanhoitokorvausten suhteen riippumatta siitä, onko yhtiössä muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta ja kuinka paljon sitä on.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

3.1.1 Päivärahaetuuksien määrä

Sairausvakuutuksen työtulovakuutuksessa ansioperusteiset päivärahat rahoitetaan työnantajien sairausvakuutusmaksuilla sekä vakuutettujen eli palkansaajien ja yrittäjien päivärahmaksuilla. Vähimmäismääräiset päivärahat sekä ne työtulojen perusteella määräytyvät päivärahat, jotka jäävät alle vähimmäispäivärahan suuruiseen päivärahan rahoitetaan valtion varoista, lukuun ottamatta sellaisia ansioperusteisia päivärahoja, jotka maksetaan vähimmäismääräisinä yhteensovituksen vuoksi. Nämä ansioperusteiset päivärahat rahoitetaan sairausvakuutus- ja päivärahmaksuilla.

Sairauspäivärahan tulorajaa ja korvausastetta koskeva muutos kohdistuisi sairauspäivärahan lisäksi osasairauspäivärahaan ja kuntoutusrahaan. Se ei kohdistuisi vanhempainpäivärahoihin eli erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan, erityishoitorahaan eikä vähimmäismääräisiin päivärahoihin. Sairauspäivärahan ja kuntoutusrahan tulorajan ja korvausasteen muutoksen säästövaikutukseksi on arvioitu 25 milj. euroa vuositasolla ja 18 milj. euroa vuonna 2017.

Säästövaikutus kohdistuu sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen vakuutusmaksuilla rahoitettavaan osuuteen, joten valtion menoihin säästöt eivät kohdistu. Esityksen arvioidaan alentavan työnantajan sairausvakuutusmaksua 0,01 prosenttiyksikköä sekä palkansaajien ja yrittäjien päivärahmaksua samoin 0,01 prosenttiyksikköä.

3.1.2 Kuntoutusraha

Kuntoutusrahamenot rahoitetaan sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen kautta. Sairausvakuutuslain 11 luvun 7 §:n ja kuntoutuslain 35 §:n mukaiset vähimmäismääräiset kuntoutusrahat rahoitetaan valtion varoista sairausvakuutuslain 18 luvun 13 §:n perusteella.

Ehdotus nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän korottamisesta takuueläkkeen tasolle lisäisi kuntoutusrahamenoja vuositasolla noin 13 milj. euroa. Menolisäys kohdistuisi valtion rahoitusosuuteen kuntoutusrahamenosta.

Ehdotus kuntoutusrahan myöntämisestä ammatillista kuntoutusta koskevan päätöksen perusteella yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle lisäisi kuntoutusrahamenoja vuositasolla noin 1,5 milj. euroa. Vuosittain noin 300 uuden kuntoutujan arvioidaan tulevan oikeutetuiksi kuntoutusrahaan. Uusien kuntoutusrahan saajien arvioidaan olevan pääosin nuoria ja saavan vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Menolisäys kohdistuisi siten pääosin valtion rahoitusosuuteen kuntoutusrahamenosta. Vaikutukset työnantajien sairausvakuutusmaksuun ja palkansaajilta ja yrittäjiltä perittävään päivärahmaksuun arvioidaan vähäisiksi.

Ehdotuksen nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän ja edellä mainittujen maksussa olevien vähimmäismääräisten kuntoutusrahajen tarkistamisesta kansaneläkeindeksillä työeläkeindeksin sijasta arvioidaan vähentävän jonkin verran kuntoutusrahamenoja. Ottaen huomioon hallituksen päätökset kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien korottamatta jättämisestä vuosina 2017—2019 ja kansaneläkeindeksiin sidottuihin etuuksiin tehtävästä 0,85 prosentin suuruisesta vähennyksestä vuonna 2017, ehdotus alentaisi kuntoutusrahamenoja arviolta 0,8 milj. euroa vuonna 2017, 0,7 milj. euroa vuonna 2018 ja 0,8 milj. euroa vuonna 2019. Vuonna 2020 työeläkeindeksin ja kansaneläkeindeksin muutosten arvioidaan olevan samaa suuruusluokkaa, joten muutoksen arvioidaan olevan tällöin kustannusneutraali. Pidemmällä aikavälillä kansaneläkeindeksin arvioidaan korottuvan maltillisemmin kuin työeläkeindeksi, joten muutos olisi menoja vähentävä myös pidemmällä aikavälillä.

Kuntoutus- ja matkakorvausmenot sekä yksityisen terveydenhuollon sairaanhoitokorvaukset rahoitetaan sairausvakuutuksen sairaanhoitovakuutuksen kautta. Sairaanhoitovakuutus rahoitetaan vakuutettujen eli palkansaajien, yrittäjien ja etuudensaajien sairaanhoitomaksun tuotoilla sekä valtion osuudella. Vakuutettujen rahoitusosuus on 55,1 prosenttia ja valtion rahoitusosuus 44,9 prosenttia sairaanhoitovakuutuksen rahoituksesta.

Ehdotukset koulutarvike- ja matkakustannusten korvaamisesta nuoren kuntoutusrahaa saavalle lisäisivät sairaanhoitovakuutuksen kuntoutus- ja matkakorvausmenoja vuositasolla noin 1,0 milj. euroa. Tästä valtion osuus olisi 0,5 milj. euroa, kun valtion rahoitusosuus on 44,9 prosenttia sairaanhoitovakuutuksen rahoituksesta. Vaikutukset vakuutettujen sairaanhoitomaksuun arvioidaan vähäisiksi.

Kuntoutuslain muuttamista koskevien ehdotusten kustannusvaikutusten arvioidaan olevan vuonna 2017 yhteensä 14,7 milj. euroa, josta valtion rahoitusosuus olisi 14,2 milj. euroa.

HE 216/2016 vp

3.1.3 Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaaminen

Julkisissa tiloissa annetun yksityisen terveydenhuollon korvaamisen jatkamisen vaikutus sairaanhoitokorvauksiin arvioidaan olevan vuositasona noin 200 000 euroa, josta valtion osuus olisi noin 100 000 euroa.

3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotus harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytön suunnitelman laatimisesta nykyistä harvemmin keventäisi Kansaneläkelaitoksen suunnitteluvelvoitetta ja mahdollistaisi henkilöresurssien tarkoituksenmukaisemman käytön. Ehdotus Kansaneläkelaitoksen velvoitteesta selvittää nuoren kuntoutusrahahakemuksen yhteydessä kuntoutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamista lisäksi ammatillisen kuntoutuksen päätösten määrää vuositasona arviolta noin tuhannella.

3.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

3.3.1 Päivärahaetuuksien määrä

Toteutuessaan uudistus merkitsisi sitä, että sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja kuntoutusrahan määrä alenisi korvausasteen muutoksesta johtuen kaikilla yli 30 000 euroa vuodessa ansaitsevilla (Taulukko 1). Päivärahaa maksettaisiin tähän tulorajaan asti 70 prosenttia verotuksessa todettujen työtulojen kolmassadasosasta. Tulorajan ylittävästä osasta päivärahaa kertyisi 20 prosenttia ilman kattoa.

Taulukko 1. Vuodelle 2017 ehdotetun lainmuutoksen vaikutus

Tulot € / vuosi	Tulot € / kk	€ / pv nyk.	€ / pv uusi	Muutos, € / pv	Muutos %
30 000,00	2 500,00	70,00	70,00	-	0 %
35 000,00	2 916,67	75,83	73,33	- 2,50	- 3 %
40 000,00	3 333,33	81,67	76,67	- 5,00	- 6 %
45 000,00	3 750,00	87,50	80,00	- 7,50	- 9 %
50 000,00	4 166,67	93,33	83,33	- 10,00	- 11 %
55 000,00	4 583,33	99,17	86,67	- 12,50	- 13 %
60 000,00	5 000,00	103,81	90,00	- 13,81	- 13 %
65 000,00	5 416,67	107,98	93,33	- 14,65	- 14 %
70 000,00	5 833,33	112,15	96,67	- 15,48	- 14 %
75 000,00	6 250,00	116,31	100,00	- 16,31	- 14 %
80 000,00	6 666,67	120,48	103,33	- 17,15	- 14 %
85 000,00	7 083,33	124,65	106,67	- 17,98	- 14 %
90 000,00	7 500,00	128,81	110,00	- 18,81	- 15 %
95 000,00	7 916,67	132,98	113,33	- 19,65	- 15 %
100 000,00	8 333,33	135,15	116,67	- 20,48	- 15 %

Alle 30 000 euroa vuodessa ansaitsevien vakuutettujen päivärahaan esityksellä ei olisi vaikutusta. Sen sijaan 40 000 euron vuosityötuloilla päivärahan arvioidaan alenevan noin 6 prosenttia (125 euroa kuukaudessa), 50 000 euron vuosityötuloilla 11 prosenttia (250 euroa kuukaudessa), 60 000 euron vuosityötuloilla 13 prosenttia (345 euroa kuukaudessa) ja 100 000 euron vuosityötuloilla 15 prosenttia (510 euroa kuukaudessa).

HE 216/2016 vp

Säästövaikutusten kohdentuminen kuntoutusrahan voi vaikuttaa kuntoutuksen kannustavuuteen. Sairauspäivärahan tasoa on leikattu jo aikaisemmin, viimeksi vuonna 2016 (Taulukko 2). Se on johtanut siihen, että työkyvyttömyyseläke on yhä useammin parempi kuin sairauspäiväraha. Sairauspäivärahan tason aleneminen lisää myös paineita ensisijaisuussäännösten tarkistamiselle.

Taulukko 2. Vuoden 2016 lainmuutoksen ja vuodelle 2017 ehdotetun muutoksen yhteisvaikutus

tulot		€/pv			Korvausaste (25 x päiväraha / kuukausitulot)			2015 --> 2017 muutos,	
€/vuosi	€/kk	2015	2016	2017	2015	2016	2017	€/pv	%
30 000,00	2 500,00	70,00	70,00	70,00	70 %	70 %	70 %	0,00	0 %
35 000,00	2 916,67	81,67	75,83	73,33	70 %	65 %	63 %	-8,33	-10 %
40 000,00	3 333,33	89,75	81,67	76,67	67 %	61 %	58 %	-13,09	-15 %
45 000,00	3 750,00	96,42	87,50	80,00	64 %	58 %	53 %	-16,42	-17 %
50 000,00	4 166,67	103,09	93,33	83,33	62 %	56 %	50 %	-19,75	-19 %
55 000,00	4 583,33	109,75	99,17	86,67	60 %	54 %	47 %	-23,09	-21 %
60 000,00	5 000,00	114,44	103,81	90,00	57 %	52 %	45 %	-24,44	-21 %
65 000,00	5 416,67	118,60	107,98	93,33	55 %	50 %	43 %	-25,27	-21 %
70 000,00	5 833,33	122,77	112,15	96,67	53 %	48 %	41 %	-26,10	-21 %
75 000,00	6 250,00	126,94	116,31	100,00	51 %	47 %	40 %	-26,94	-21 %
80 000,00	6 666,67	131,10	120,48	103,33	49 %	45 %	39 %	-27,77	-21 %
85 000,00	7 083,33	135,27	124,65	106,67	48 %	44 %	38 %	-28,60	-21 %
90 000,00	7 500,00	139,44	128,81	110,00	46 %	43 %	37 %	-29,44	-21 %
95 000,00	7 916,67	143,60	132,98	113,33	45 %	42 %	36 %	-30,27	-21 %
100 000,00	8 333,33	147,77	137,15	116,67	44 %	41 %	35 %	-31,10	-21 %
150 000,00	12 500,00	189,44	178,81	150,00	38 %	36 %	30 %	-39,44	-21 %
200 000,00	16 666,67	231,10	220,48	183,33	35 %	33 %	28 %	-47,77	-21 %

Suomen perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Hallituksen esityksellä esitetään muutosta yli 30 000 euroa vuodessa ansaitsevien vakuutettujen päivärahoihin. Esityksen ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain 19 §:n 2 momentin kanssa.

3.3.2 Kuntoutusraha

Nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasokorotuksen arvioidaan lisäävän kuntoutustarpeessa olevien nuorten ja työelämään kiinnittymättömien aikuisten hakeutumista koulutukseen ja muuhun ammatilliseen kuntoutukseen, mikä parantaa heidän mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Vuosittain noin 300 uuden kuntoutujan arvioidaan tulevan oikeutetuiksi kuntoutusrahan yleissivistävän peruskoulutuksen ajalta, mikä lisää erityisesti 20 vuotta täyttäneiden nuorten mahdollisuuksia suorittaa puuttuva yleissivistävä peruskoulutus ja ammatillinen tutkinto.

Kuntoutuslain muuttamista koskevien ehdotusten arvioidaan vähentävän työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä ja työkyvyttömyyseläkemenoja pidemmällä aikavälillä. Opiskelu ja muu ammatillinen kuntoutuminen vähentää osatyökykyisten ja vammaisten nuorten riskiä jäädä kokonaan työelämän ulkopuolelle sekä vahvistaa heidän hyvinvointiaan ja osallisuuttaan yhteiskunnassa. Tämän arvioidaan pidemmällä aikavälillä vähentävän syrjäytymisestä johtuvaa

tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille ja muille tukitoimille sekä niistä johtuvia kustannuksia.

Kuntoutuslain muuttamista koskevien ehdotusten vaikutukset riippuvat osittain siitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä tavoitetaan riittävän ajoissa ne nuoret ja työelämään kiinnittymättömät aikuiset, joilla on sairaudesta tai vammasta johtuva riski syrjäytyä työelämästä ja jotka riittävien tukitoimien avulla voisivat suorittaa ammatillisen tutkinnon ja päästä työelämään.

4 Asian valmistelu

Hallitus on sopinut julkista taloutta vahvistavasta sopeutusohjelmasta, johon sisältyvät toimet kohdistuvat hyvin laajasti yhteiskunnan eri lohkoille ja koskettavat kaikkia suomalaisia. Siihen liittyen julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2017—2020 on todettu: ”Sairauspäivärahoihin kohdistetaan 22 milj. euron säästö ylempien tulorajojen muutoksella vuodesta 2017 lukien”.

Kuntoutuslain muuttamista koskevat ehdotukset perustuvat osatyökykyisten työllistymistä edistäviä säädösmuutostarpeita ja palveluja arvioineen työryhmän ehdotuksiin (Osatyökykyiset työssä -ohjelma, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2013:37).

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Asian valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä. Palkansaaja-keskusjärjestöt SAK, Akava ja STTK vastustavat sairauspäivärahojen ja kuntoutusrahojen tason leikkaamista. Toteutuessaan leikkaukset vaikeuttavat palkansaajien toimeentuloa ja kohdentuvat eri tavoin eri tuloluokkiin. Lisäksi niiden vaikutukset valtiontalouden säästöihin ovat olemattomat. Päivärahojen määrätymisen tulorajojen ja korvausasteen alentaminen heikentää myös Kansaneläkelaitoksen kuntoutuksen kannustavuutta.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2017 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Sairausvakuutuslaki

2 luku Sairaanhoidokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §. *Korvattavuutta koskevat rajoitukset.* Pykälä on muutettu väliaikaisesti vuoden 2016 loppuun saakka. Mikäli väliaikaista muutosta ei jatkettaisi, pykälässä säädettäisiin vuoden 2017 alusta lukien 1 momentin 3 kohdassa seuraavasti: Sairausvakuutuslain nojalla ei korvata sairaanhoidon kustannuksia, kun yksityisen terveydenhuollon palvelut on järjestetty kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa. 1 momentin 3 kohta ehdotetaan edelleen poistettavaksi. Muutos mahdollistaisi sairaanhoidokorvausten maksamisen myös silloin, kun yksityisen terveydenhuollon palvelut järjestetään kunnan omistamissa tiloissa.

Pykälän 2 momenttia on muutettu väliaikaisesti vuoden 2016 loppuun saakka. Momenttia ehdotetaan edelleen muutettavan vastaamaan 1 momenttiin tehtävää muutosta eli että momentissa viitattaisiin 1 momentin 4 ja 5 kohtiin 5 ja 6 kohtien sijasta.

Pykälään ehdotetaan lisättävän 3 momentti, joka olisi sisällöltään samanlainen kuin väliaikaisena vuoden 2016 loppuun saakka voimassa oleva 3 momentti.

Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 4 momentti, joka olisi osittain samansisältöinen kuin väliaikaisena vuoden 2016 loppuun saakka voimassa oleva 4 momentti. Momentissa säädettäisiin yksityisen ja julkisen terveydenhuollon rajanvedosta. Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään yksityisen terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Uutena tarkennuksena säännökseen ehdotetaan lisättäväksi, ettei muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta kuitenkaan edellytetä, jos yhtiöittäminen on tehty kuntalain 126 §:n 1 momentissa säädetyn yhtiöittämisvelvollisuuden täyttämiseksi.

11 luku Päivärahaetuuksien määrä

1 §. *Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella.* Pykälän voimassa olevan 1 momentin mukaan päivärahaetus on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 30 000 euroa vuoden 2016 indeksitasossa. Tämän ylittävstä osasta 56 443 euron vuosituloon päivärahaetuuden määrä on 35 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta ja 56 443 euron ylittävstä osasta 25 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta. Lakiin kirjoitetut tulorajat vastaavat vuoden 2010 palkkakertoimen arvoa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä olevan alemman tulorajan ylittävstä vuosityötulosta päivärahaa karttuisi 20 prosenttia.

Pykälän 1 momenttia sovellettaisiin sairausvakuutuslain 11 luvun 12 §:n ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 32 §:n mukaisesti myös osasairauspäivärahaan ja kuntoutusrahaan. Sen sijaan erityishoitorahaa ja vanhempainpäivärahoja ehdotettu muutos ei koskisi. Vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrästä säädetään pykälän 2 momentissa. Sen mukaan vanhempainraha ja erityishoitoraha määräytyisivät kuten nykyisin. Vanhempainpäivärahan ja erityishoitorahan määrä olisi 70 prosenttia verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 36 686 euroa. Tämän tulorajan ylittävältä osalta vanhempainpäivärahan korvausaste säilyisi ennallaan eli se

määräytyisi yli menevältä osalta 40 prosentin mukaan 56 443 euroon asti ja 56 443 euron ylitävältä osalta 25 prosentin mukaan.

1.2 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

12 §. *Harkinnanvarainen kuntoutus.* Pykälässä säädetään harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta, jota Kansaneläkelaitos voi järjestää ja korvata järjestämisvelvollisuuteensa kuuluvan ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi.

Pykälän 4 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että Kansaneläkelaitoksen tulisi laatia suunnitelma harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytöstä joka toinen vuosi nykyisen vuosittaisen laatimisvelvoitteen sijasta. Suunnitelma laadittaisiin neljälle seuraavalle kalenterivuodelle nykyisen kolmen seuraavan kalenterivuoden sijasta. Kansaneläkelaitoksen tulisi edelleen laatia vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käytöstä. Lisäksi Kansaneläkelaitos toimittaisi vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle riittävät tiedot, joiden perusteella sosiaali- ja terveysministeriö tekisi valtiovarainministeriölle esityksen valtion talousarvioon esitettävästä harkinnanvaraisen kuntoutuksen kokonaisrahamäärästä.

18 §. *Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta.* Pykälässä säädetään kuntoutusrahan myöntämisestä lakisääteisen kuntoutuksen ajalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään kuntoutusrahan myöntämistä koskevasta rajoitteesta. Säännöksen mukaan kuntoutusrahaa myönnetään yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle vain, jos peruskoulutuksen puuttuminen estää pääsyn ammatilliseen uudelleen- tai jatkokoulutukseen. Yleissivistävää koulutusta ja valmennusta järjestetään ammatillisena kuntoutuksena 6 ja 7 §:n perusteella, jos se on välttämätöntä ammatillisen perus-, jatko- tai uudelleen koulutuksen suorittamiseksi.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja kuntoutusrahan myöntämistä koskeva rajoite ehdotetaan poistettavaksi. Jatkossa kuntoutusrahaa myönnettäisiin myös yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle pykälän 1 momentissa sekä 17 §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä.

19 §. *Kuntoutusraha muun kuntoutuksen ajalta.* Pykälässä säädetään kuntoutusrahan myöntämisestä muun kuin 18 §:n mukaisen lakisääteisen kuntoutuksen ajalta.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi. Kuntoutuksena järjestettävän ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisen oppisopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ajalta ei myönnettäisi kuntoutusrahaa, jos henkilöllä on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella. Muutos vastaisi 6 §:ssä säädettyä ammatillisen kuntoutuksen järjestämisvastuuta koskevaa rajausta sekä nykyistä tulkinta- ja soveltamiskäytäntöä.

Lisäksi pykälän 2 momentissa oleva lain 630/1998 virheellinen nimike ehdotetaan korjattavaksi. Kyse olisi teknisestä muutoksesta.

20 §. *Nuoren kuntoutusraha.* Pykälässä säädetään nuoren kuntoutusrahan myöntämisedellytyksistä.

Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus 18 §:n 2 momenttiin. Esityksessä 18 §:n 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi, joten viittaus kyseiseen säännökseen tulisi tarpeettomaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti. Säännöksen mukaan Kansaneläkelaitoksen tulisi nuoren kuntoutusrahhakemusta ratkaistessaan selvittää, onko nuoren kuntoutusrahan hakija oikeutettu saamaan korvausta opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista siten kuin niistä 14 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään ja koulutukseen liittyvistä matkakustannuksista siten kuin 15 §:n 2 momentissa säädetään. Nuoren kuntoutusrahan hakijalle korvattavina tarpeellisina ja kohtuullisina koulutarvikekustannuksina pidetään todellisten kustannusten sijaan niitä keskimääräisiä kustannuksia, jotka aiheutuvat opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista. Tarpeelliset koulutarvikekustannukset korvataan kuten koulutarvikekustannuksista annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (833/2005) säädetään. Koulutukseen liittyvinä matkakustannuksina voidaan korvata lukukauden alkaessa ja päättyessä koti- ja opiskelupaikkakunnan välisistä matkoista aiheutuneet kustannukset sekä yksi edestakainen matka kuukaudessa. Matkakustannuksia voidaan korvata useamminkin, jos se on perusteltua lapsen tapaamisen turvaamiseksi tai opiskelusta johtuvasta syystä. Korvattaviin matkakustannuksiin eivät kuulu opiskelijan päivittäisistä koulumatkoista ja koulutukseen liittyvän harjoittelun päivittäisistä matkoista aiheutuvat matkakustannukset.

Säännöksen tarkoituksena olisi tehostaa voimassa olevaa hallintolain (434/2003) 7 §:n palveluperiaatteen mukaista velvoitetta ohjata etuudenhakija muiden etuuksien piiriin, jos havaitaan että hänellä saattaa olla niihin oikeus.

35 §. *Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä.* Pykälässä säädetään ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärästä.

Pykälä ehdotetaan muutettavaksi. Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi pykälässä säädetty rahamäärä ehdotetaan korotettavaksi takuueläkettä vastaavaksi. Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä olisi 28,25 euroa arkipäivältä vuoden 2010 indeksitasossa, jollei kuntoutujalla muiden kuntoutuslain säännösten nojalla ole oikeutta määrältään suurempaan kuntoutusrahaan. Vuoden 2016 indeksitasossa vähimmäismäärä olisi 30,68 euroa arkipäivältä. Vähimmäismäärä koskisi myös 19 §:n 2 momentin mukaisessa oppisopimukseen perustuvana oppisopimuskoulutuksena järjestetyssä ammatillisessa kuntoutuksessa olevaa.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 7 §:ssä tarkoitettun päivärahan vähimmäismäärän eli sairauspäivärahan vähimmäismäärän mukaan määräytyvä kuntoutusraha on 23,93 euroa arkipäivältä vuoden 2016 indeksitasossa. Jatkossa ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä olisi siten suurempi kuin sairauspäivärahan vähimmäismäärän mukaan määräytyvä kuntoutusraha.

67 §. *Indeksitarkistus.* Pykälässä säädetään maksussa olevien kuntoutusrahojen sekä 35 ja 37 §:ssä tarkoitettujen rahamäärien indeksitarkistuksesta.

Voimassa olevan säännöksen mukaan 35 §:n mukaan määräytyvä maksussa oleva vähimmäismääräinen kuntoutusraha sekä 35 §:ssä tarkoitettu ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä.

HE 216/2016 vp

Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että 35 §:n mukaan määräytyvä maksussa oleva kuntoutusraha sekä 35 §:ssä tarkoitettu kuntoutusrahan vähimmäismäärä tarkistettaisiin kalenterivuosittain siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2017. Sairausvakuutuslain 2 luvun 3 § ehdotetaan olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Sairauspäivärahan määrää koskeva sairausvakuutuslain muutos tulisi sovellettavaksi, jos päivärahan perusteena oleva työkyvyttömyys alkaa 1 päivänä tammikuuta 2017 tai sen jälkeen.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 12 §:n 4 momentissa tarkoitettu harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojen käyttöä koskeva suunnitelma ehdotetaan laadittavaksi ja toimitettavaksi sosiaali- ja terveysministeriölle seuraavan kerran vuonna 2017. Vuodesta 2017 alkaen sovellettaisiin lain 12 §:n 4 momenttia ja suunnitelma laadittaisiin joka toinen vuosi.

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 35 §:ssä säädetty rahamäärä vastaisi vuodelle 2010 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua. Lain 35 §:ää sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2017 ja sen jälkeen maksussa oleviin kuntoutusrahoihin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 3 § väliaikaisesti ja 11 luvun 1 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 2 luvun 3 § osaksi laissa 1203/2013 ja 11 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1658/2015, seuraavasti:

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §

Korvattavuutta koskevat rajoitukset

Tämän lain nojalla ei korvata:

- 1) kunnallisista terveyspalveluista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) nojalla perittyjä maksuja;
 - 2) kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:ssä tarkoitettulla tavalla järjestämän sairaanhoidon kustannuksia;
 - 3) kunnallisen sairaanhoidon yhteydessä avovastaanotolla annetusta lääkehoidosta aiheutuneita kustannuksia;
 - 4) sairaanhoidon kustannuksia ajalta, jonka vakuutettu on julkisessa laitoshoidossa tai sitä vastaavassa hoidossa;
 - 5) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset korvataan vankeuslain (767/2005) 10 luvun 7 §:n perusteella;
 - 6) sairaanhoitoon liittyvien tai vakuutetun muutoin tarvitsemien hoitotarvikkeiden, apuvälineiden ja proteesien hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia;
 - 7) yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittyjä hoitopäivä-, poliklinikka- ja toimistomaksuja sekä muita vastaavia maksuja;
 - 8) lääkärin antaman psykoterapian kustannuksia, jos kustannukset korvataan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 11 a tai 12 §:n perusteella;
 - 9) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset ovat syntyneet hoidosta, joka ei kuulu terveydenhuoltolain (1326/2010) 7 a §:ssä tarkoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan.
- Edellä 4 ja 5 kohdassa sairaanhoidon kustannuksilla tarkoitetaan myös lääkkeitä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palveluiden kustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle vuokraussopimuksen tehneen palvelun antajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoä koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on

HE 216/2016 vp

huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa.

Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna yksityisenä terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta ei kuitenkaan edellytetä, jos yhtiöittäminen on tehty kuntalain (410/2015) 126 §:n 1 momentissa säädetyn yhtiöittämismisvelvollisuuden täyttämiseksi.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

1 §

Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella

Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 26 898 euroa. Tämän ylittävästä osasta sairauspäivärahan määrä on 20 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20____. Sen 2 luvun 3 § on voimassa 31 päivään joulukuuta 2018.

Työkyvyttömyyteen, joka alkaa ennen tämän lain voimaantuloa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 11 luvun 1 §:n 1 momenttia.

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain (566/2005) 18 §:n 2 momentti,
muutetaan 12 §:n 4 momentti, 19 §:n 2 momentti, 20 §:n 1 momentti sekä 35 ja 67 §, sellaisina kuin niistä ovat 20 §:n 1 momentti laissa 1236/2014, 35 § laissa 1143/2010 ja 67 § laissa 579/2007, sekä
lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1236/2014, uusi 5 momentti seuraavasti:

12 §

Harkinnanvarainen kuntoutus

Kansaneläkelaitoksen on joka toinen vuosi laadittava 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen varojen käytöstä neljää seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma ja vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys tässä pykälässä tarkoitettujen varojen käytöstä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja suunnitelman tulee sisältää sekä suunnitelman hyväksymistä koskevasta menettelystä.

19 §

Kuntoutusraha muun kuntoutuksen ajalta

Edellä 6 §:ssä tarkoitettulle vakuutetulle voidaan myöntää kuntoutusrahaa kuntoutuksena järjestettävän ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisen oppisopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ajalta. Kuntoutusrahaa ei kuitenkaan myönnetä, jos vakuutetulla on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.

20 §

Nuoren kuntoutusraha

Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi kuntoutusrahaa myönnetään myös 16 vuotta täyttäneelle vakuutetulle, jonka työ- ja opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet 6 §:ssä tarkoitettulla tavalla ja joka tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta (nuoren kuntoutusraha). Lisäksi edellytetään, että vakuutetulle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma.

HE 216/2016 vp

Ratkaistessaan nuoren kuntoutusrahaa koskevaa hakemusta Kansaneläkelaitoksen on selvitettävä, onko hakijalla oikeus korvaukseen opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista 14 §:n 1 ja 4 momentin perusteella sekä koulutukseen liittyvistä matkakustannuksista 15 §:n 2 momentin perusteella.

35 §

Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 28,25 euroa arkipäivältä, jollei kuntoutujalla muiden tämän lain säännösten nojalla ole oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

67 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusraha, joka määräytyy 32 tai 33 §:n mukaan, tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä. Vastaavasti 35 §:n mukaan määräytyvä kuntoutusraha sekä 35 ja 37 §:ssä tarkoitetut rahamäärät tarkistetaan noudattaen kansaneläkeindeksistä annettua lakia (456/2001).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 12 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma laaditaan ja toimitetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle ensimmäisen kerran vuonna 2017.

Tämän lain 35 §:ssä säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 2010 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua. Tämän lain 35 §:ää sovelletaan lain voimaan tulon jälkeen maksussa oleviin kuntoutusrahoihin.

Helsingissä 20 päivänä lokakuuta 2016

Pääministerin sijainen, ulkoasiainministeri

Timo Soini

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeri Pirkko Mattila

1.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 2 luvun 3 § väliaikaisesti ja 11 luvun 1 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat 2 luvun 3 § osaksi laissa 1203/2013 ja 11 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 1658/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 luku

2 luku

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

Sairaanhoitokorvauksia koskevat yhteiset säännökset

3 §

3 §

Korvattavuutta koskevat rajoitukset

Korvattavuutta koskevat rajoitukset

Tämän lain nojalla ei korvata:

1) kunnallisista terveystalouksista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) nojalla perittyjä maksuja;

2) kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla järjestämien sairaanhoidon kustannuksia;

3) sairaanhoidon kustannuksia, kun yksityisen terveydenhuollon palvelut on järjestetty kunnallisen sosiaali- tai terveydenhuollon tiloissa;

4) kunnallisen sairaanhoidon yhteydessä avovastaanotolla annetusta lääkehoidosta aiheutuneita kustannuksia;

5) sairaanhoidon kustannuksia ajalta, jonka vakuutettu on julkisessa laitoshoidossa tai sitä vastaavassa hoidossa;

Tämän lain nojalla ei korvata:

1) kunnallisista terveystalouksista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) nojalla perittyjä maksuja;

2) kunnan tai kuntayhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) 4 §:ssä tarkoitetulla tavalla järjestämien sairaanhoidon kustannuksia;

3) kunnallisen sairaanhoidon yhteydessä avovastaanotolla annetusta lääkehoidosta aiheutuneita kustannuksia;

4) sairaanhoidon kustannuksia ajalta, jonka vakuutettu on julkisessa laitoshoidossa tai sitä vastaavassa hoidossa;

Voimassa oleva laki

6) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset korvataan vankeuslain (767/2005) 10 luvun 7 §:n perusteella;

7) sairaanhoitoon liittyvien tai vakuutetun muutoin tarvitsemien hoitotarvikkeiden, apuvälineiden ja proteesien hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia;

8) yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittyjä hoitopäivä-, poliklinikka-, toimisto- ja muita vastaavia maksuja;

9) lääkärin antaman psykoterapian kustannuksia, jos kustannukset korvataan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 11 a tai 12 §:n perusteella;

10) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset ovat syntyneet hoidosta, joka ei kuulu terveydenhuoltolain 7 a §:ssä tarkoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan.

Edellä 4 ja 5 kohdassa sairaanhoidon kustannuksilla tarkoitetaan myös lääkkeistä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palveluiden kustannusten korvaaminen edellyttää, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle vuokrasopimuksen tehneen palveluiden antajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoja koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa.

Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna yksityisenä terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

Ehdotus

5) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset korvataan vankeuslain (767/2005) 10 luvun 7 §:n perusteella;

6) sairaanhoitoon liittyvien tai vakuutetun muutoin tarvitsemien hoitotarvikkeiden, apuvälineiden ja proteesien hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia;

7) yksityisistä terveydenhuoltopalveluista perittyjä hoitopäivä-, poliklinikka- ja toimistomaksuja sekä muita vastaavia maksuja;

8) lääkärin antaman psykoterapian kustannuksia, jos kustannukset korvataan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 11 a tai 12 §:n perusteella;

9) sairaanhoidon kustannuksia, jos kustannukset ovat syntyneet hoidosta, joka ei kuulu terveydenhuoltolain (1326/2010) 7 a §:ssä tarkoitettuun terveydenhuollon palveluvalikoimaan.

Edellä 4 ja 5 kohdassa sairaanhoidon kustannuksilla tarkoitetaan myös lääkkeistä aiheutuvia kustannuksia.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa järjestetyn yksityisen terveydenhuollon palveluiden kustannusten korvaamisen *edellytyksenä on*, että tilojen vuokranantaja on ilmoittanut Kansaneläkelaitokselle vuokrasopimuksen tehneen palvelun antajan yksilöintitiedot sekä toimipaikkaa ja vuokrasopimuksen kestoja koskevat tiedot. Tilojen vuokranantajan on huolehdittava siitä, että tilojen vuokraaminen ei vaaranna kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteistä toimintaa.

Osakeyhtiötä, jonka enemmistöomistajana on yksi tai useampi kunta tai kuntayhtymä, pidetään tässä pykälässä tarkoitettuna yksityisenä terveydenhuollon palveluiden antajana, jos muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuus on yhteensä vähintään 25 prosenttia yhtiön osakepääomasta. *Muun kuin kunnan tai kuntayhtymän omistusosuutta ei kuitenkaan edellytetä, jos yhtiöittäminen on tehty kuntalain (410/2015) 126 §:n 1 momentissa säädetyin yhtiöittämisvelvollisuuden täyttämiseksi.*

HE 216/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 luku

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

Päivärahaetuuksien määrä

1 §

1 §

Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella

Päivärahaetuuksien määrä työtulojen perusteella

Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 26 898 euroa. Tämän ylittävästä osasta 50 606 euron vuosituloon sairauspäivärahan määrä on 35 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta ja 50 606 euron ylittävästä osasta 25 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

Sairauspäivärahan määrä on 70 prosenttia vakuutetun verotuksessa todettujen vuosityötulojen kolmassadasosasta, jos vuosityötulot eivät ylitä 26 898 euroa. Tämän ylittävästä osasta sairauspäivärahan määrä on 20 prosenttia vuosityötulon kolmassadasosasta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 ____ . Sen 2 luvun 3 § on voimassa
31 päivään joulukuuta 2018.*

Työkyvyttömyyteen, joka alkaa ennen tämän lain voimaantuloa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta 11 luvun 1 §:n 1 momenttia.

2.

Laki

Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) 18 §:n 2 momentti,
muutetaan 12 §:n 4 momentti, 19 §:n 2 momentti, 20 §:n 1 momentti sekä 35 ja 67 §, sellaisina kuin niistä ovat 20 §:n 1 momentti laissa 1236/2014, 35 § laissa 1143/2010 ja 67 § laissa 579/2007, sekä
lisätään 20 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1236/2014, uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

12 §

Harkinnanvarainen kuntoutus

Harkinnanvarainen kuntoutus

Kansaneläkelaitoksen on vuosittain laadittava 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen varojen käytöstä kolmea seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma ja vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys tässä pykälässä tarkoitettujen varojen käytöstä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja suunnitelman tulee sisältää sekä suunnitelman hyväksymistä koskevasta menettelystä.

Kansaneläkelaitoksen on *joka toinen vuosi* laadittava 1 ja 3 momentissa tarkoitettujen varojen käytöstä *neljää* seuraavaa kalenterivuotta koskeva suunnitelma ja vuosittain sosiaali- ja terveysministeriölle selvitys tässä pykälässä tarkoitettujen varojen käytöstä. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitä tietoja suunnitelman tulee sisältää sekä suunnitelman hyväksymistä koskevasta menettelystä.

18 §

Kuntoutusraha lakisääteisen kuntoutuksen ajalta

Yleissivistävän peruskoulutuksen ajalle kuntoutusrahaa myönnetään vain, jos peruskoulutuksen puuttuminen estää pääsyn ammatilliseen uudelleen- tai jatkokoulutukseen.

(kumotaan)

HE 216/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Kuntoutusraha muun kuntoutuksen ajalta

Edellä 6 §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle voidaan myöntää kuntoutusrahaa kuntoutuksena järjestettävän ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisen oppisopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ajalta.

Kuntoutusrahaa voidaan myöntää myös Raha-automaattiyhdistyksen rahoittaman sopeutumisvalmennuksen ajalta, jos valmennus vastaa 18 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopeutumisvalmennusta.

19 §

Kuntoutusraha muun kuntoutuksen ajalta

Edellä 6 §:ssä tarkoitetulle vakuutetulle voidaan myöntää kuntoutusrahaa kuntoutuksena järjestettävän ammatillisesta *peruskoulutuksesta* annetun lain (630/1998) tai ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) mukaisen oppisopimukseen perustuvan oppisopimuskoulutuksen ajalta. Kuntoutusrahaa *ei kuitenkaan myönnetä, jos vakuutetulla on oikeus ammatilliseen kuntoutukseen työeläkelakien tai erityisopetusta koskevien säännösten perusteella.*

20 §

Nuoren kuntoutusraha

Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi kuntoutusrahaa myönnetään *18 §:n 2 momentin estämättä* myös 16 vuotta täyttäneelle vakuutetulle, jonka työ- ja opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja joka tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta (nuoren kuntoutusraha). Lisäksi edellytetään, että vakuutetulle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma.

20 §

Nuoren kuntoutusraha

Ammatillisen kuntoutumisen varmistamiseksi ja työllistymisen edistämiseksi kuntoutusrahaa myönnetään myös 16 vuotta täyttäneelle vakuutetulle, jonka työ- ja opiskelukyky ja ansiomahdollisuudet tai mahdollisuudet valita ammatti ja työ ovat sairauden, vian tai vamman vuoksi olennaisesti heikentyneet 6 §:ssä tarkoitetulla tavalla ja joka tehostetun työkyvynarvioinnin perusteella tarvitsee tehostettua kuntoutusta (nuoren kuntoutusraha). Lisäksi edellytetään, että vakuutetulle on laadittu henkilökohtainen opiskelu- ja kuntoutumissuunnitelma.

Ratkaistessaan nuoren kuntoutusrahaa koskevaa hakemusta Kansaneläkelaitoksen on selvittävä, onko hakijalla oikeus korvaukseen opiskelun kannalta tarpeellisista koulutarvikekustannuksista 14 §:n 1 ja 4 momentin perusteella sekä koulutukseen liittyvistä matkakustannuksista 15 §:n 2 momentin perusteella.

HE 216/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 §

Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 18,39 euroa arkipäivältä, jollei kuntoutujalla muiden tämän lain säännösten nojalla ole oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

67 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusraha, joka määräytyy 32, 33 tai 35 §:n mukaan, tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Vastaavasti 35 §:ssä tarkoitettua rahamäärää tarkistetaan työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettun työeläkeindeksin muutoksen edellyttämällä tavalla ja 37 §:ssä tarkoitettua rahamäärää siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään.

35 §

Ammatillisessa kuntoutuksessa olevan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä

Kuntoutuksen toteutumisen turvaamiseksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärä on 28,25 euroa arkipäivältä, jollei kuntoutujalla muiden tämän lain säännösten nojalla ole oikeus määrältään tätä suurempaan kuntoutusrahaan.

67 §

Indeksitarkistus

Kuntoutusraha, joka määräytyy 32 tai 33 §:n mukaan, tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Vastaavasti 35 §:n mukaan määräytyvä kuntoutusraha sekä 35 ja 37 §:ssä tarkoitettut rahamäärät tarkistetaan noudattaen kansaneläkeindeksistä annettua lakia (456/2001).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tämän lain 12 §:n 4 momentissa tarkoitettu suunnitelma laaditaan ja toimitetaan sosi-aali- ja terveystministeriölle ensimmäisen kerran vuonna 2017.

Tämän lain 35 §:ssä säädetty rahamäärä vastaa vuodelle 2010 vahvistettua kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) tarkoitettua pistelukua. Tämän lain 35 §:ää sovelletaan lain voimaan tulon jälkeen mak-sussa oleviin kuntoutusrahoihin.